

Asia: VN/2293/2020

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille myönnettävistä apurahoista - työryhmän raportti

Lain soveltamisala (1 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Tieto- ja kaunokirjallisuuden raja on hämärtyvässä, minkä myös Suomen tietokirjailijat ry:n Sanna Haanpää tuo esiin esitykseen liitettyssä eriävässä mielipiteessään. Esimerkiksi monet yleistajuiset historiateokset ja jotkin elämäkerrat edustavat myös tutkimuskirjallisuutta, ja monet tietokirjat perustuvat todennettavaan lähdepohjaan tutkimuskirjallisuuden tavoin. Siten Suomen tiedekustantajien liitto katsoo, että esitettyä määritelmää olisi syytä päivittää joustavammaksi.

Kommentti koskee kohtaa: "Tietokirjallisuuteen katsotaan kuuluvan yleinen tietokirjallisuus kuten tietokirjat, historiateokset ja elämäkerrat. Lisäksi tietokirjallisuuteen katsotaan kuuluvaksi mielipidekirjallisuus kuten esseet, muistelmat ja uskonnolliset kirjat. Lain soveltamisalaan eivät kuuluisi tutkimuskirjallisuus, hakuteokset, sellaiset oppaat, joissa ei ole merkittävää tietosisältöä, eivätkä oppimateriaalit."

Lain tarkoitus (2 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Esitykseen kirjatut lain tavoitteet ovat kannatettavia. Suomen tiedekustantajien liitto kuitenkin katsoo, että esitetty määrärahan jakautuminen (3 §) vaikeuttaa monimuotoisuuden (ja jatkuvuuden) tavoitteen toteutumista merkittäväällä tavalla. Päätösvallan keskittäminen (5 §) voi vaikuttaa samalla tavalla.

Rahoitus ja määrärahan jakautuminen (3 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Suomen tiedekustantajien liitto katsoo, että esitetty jakosuhte 90–10 on täysin vailla perusteita.

Mikäli tavoitellaan lain kokonaisuudistusta, sen kaikki osa-alueet on päivitettävä. Tietokirjallisuuden osuuden korottamista esitettiin jo mm. opetus- ja kulttuuriministeriön valtion taidetoimikuntalaitoksen kehittämistä koskevassa työryhmämuistiossa vuodelta 2005.

Esitetty jakosuhte ei vastaa suomalaisen kirjallisuuden kentän todellisuutta. Tilastokeskuksen tilastoissa tietokirjallisuuden osuus on ylittänyt 42 prosenttia Suomessa vuosittain julkaistavista uusista nimekkeistä. Kansalliskirjaston julkaisutilastoissa tietokirjallisuuden osuus oli 67–77 prosenttia viime vuosikymmenellä.

Erot tilastojen prosenteissa viittaavat ”tietokirjan” määrittelemisen vaikeuteen (1 §) mutta tulos on silti yksiselitteinen: Tietokirjallisuuden osuus suomalaisen kirjallisuuden kentästä on merkittävästi suurempi kuin esitetty 10 prosenttia.

56 prosentilla tietokirjailijoista ei ole vakituista työ- tai virkasuhdetta. Myös kirjailijoiden tulonmuodostuksen tunnuslukujen näkökulmasta jakosuhte on kestämaton.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu selvästi: ”Tuetaan kotimaisilla kielillä kirjoitetun tiedekirjallisuuden julkaisemista”. Suomen tiedekustantajien liiton näkemyksen mukaan kirjaus koskee myös tietokirjallisuutta. Kirjausta olisi noudatettava johdonmukaisesti.

Hallitusohjelman kirjaus antaa myös tilaisuuden tarkistaa jakosuhteiden lisäksi käytettävissä olevien määrärahojen suuruutta. Tietokirjallisuudelle osoitetun suuremman jako-osuuden ei tulisi laskea kaunokirjallisuuden euromääräistä määrärahaa.

Suomen tiedekustantajien liitto yhtyy TJNK:n Reetta Kettusen ja Suomen tietokirjailijat ry:n Sanna Haanpään eriäviin mielipiteisiin ja esittää huolensa tietokirjallisuuden asiantuntijoiden näkemysten sivuuttamisesta lakiesityksen valmistelussa.

Apurahan myöntäminen (4 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Suomen tiedekustantajien liitto katsoo, että esityksen suhteesta perustuslain kohtaan 124 § Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle tarvitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Päätöksenteko (5 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Suomen tiedekustantajien liitto esittää huolensa tietokirjallisuuden tukia koskevan päätöksenteon keskittämisestä yhä harvempiin käsiin. Tämä ei liiton näkemyksen mukaan tue lain monimuotoisuutta ja moniäänisyyttä koskevia tavoitteita ja suomalaisen hallintokulttuurin kehittämistä.

Epäselväksi jää, onko ensisijaisesti tiedelehtiä julkaisevia tieteellisiä seuroja edustavan TSV:n mandaatin kapeutta suhteessa tehtävänantoon otettu huomioon esitystä laadittaessa ja kuinka raportissa mainittu ”paras ja syvällisin asiantuntemus” on arvioitu.

Liitto esittää huolensa myös TSV:n ja erityisesti TJNK:n kasvavasta työkuormasta ja sen mahdollisista vaikutuksista rahoitusta koskevan päätöksenteon ja sen edellyttämän vertaisarvioinnin laatuun.

Suomen tiedekustantajien liitto katsoo, että esityksen suhteesta perustuslain kohtaan 124 § Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle tarvitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Muutoksenhaku (6 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Suomen tiedekustantajien liiton kanta on, että valtionavustuksen saajan on voitava hakea päätökseen muutosta hallintotuomioistuimessa (Valtionavustuslaki 34 § Muutoksenhaku).

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti".

-

Raento Pauliina
Suomen Tiedekustantajien liitto - Suomen tiedekustantajien liiton
hallituksen puolesta pääsihteeri, professori Pauliina Raento